

Érvelés és Vita

Érveléstechnika-logika 2.

Miről lesz szó?

- Érvelés, érv fogalma
- Érvek értékelése: erősség vs. hatásosság
- Érvelések szerkezete, rekonstrukciója
- Konklúzió: hogyan találjuk meg?
- Premisszák: hogyan találjuk meg?
- Internális, externális kritika I.

Meggyőző?

- *(Lány az anyjának): Ha nem megyek el a Szigetre, akkor egész nyáron itthon ülhetek a négy fal között. Ezt te sem akarhatod. Vagyis elmehetek.*
- Nem értem a Zoli milyen joggal kritizálja a parkolásomat. Ő sem tudott autót vezetni ilyen idős korban!
- *A mikro-proteineket tartalmazó sampon most akár 45 %-kal dúsabbá teszi a haját! Ha Ön is dús haját szeretne, vásárolja meg!*
- Minden híres tudós magyar volt. Einstein híres tudós, tehát Einstein magyar.

Mi történt? Hogyan íránk le a jelenséget?

- Miről akarja meggyőzni A B-t?
- Milyen kapcsolatban vannak egymással az állítások?
- Meggyőző-e az érvelés? Ha nem, miért nem?
- Megalapozott-e az érvelés? Ha nem, miért nem?

Mi egy érv?

Nyilvánvaló, hogy az érveléstechnika érvekkel, érvelési helyzetekkel foglalkozik.

- De mik azok az érvek? Aki **érvel**, az ***bizonyítékokat, indokokat*** hoz fel **állításának elfogadása mellett**.
 - Nem minden állításunk nyilvánvaló, éppen ezért van szükség magán az állításon túl még további indokokra, bizonyítékokra.
- **Az érvelés egy állítás további állításokkal történő megalapozása.**
 - Az érvelés általában a meggyőzéssel kapcsolódik össze: azért érvelünk, hogy meggyőzzünk valakit (vagy önmagunkat) egy állítás igazságáról.

-
- A rossz és jó érvek egyaránt indokokat tartalmaznak.
 - Amikor azt mondjuk: „*ez nem érv*” azzal azt fejezzük ki, hogy az érv nagyon gyenge, más szóval nem fogadjuk el a felhozott indokokat az igazolni kívánt állítás mellett.
 - Sokszor valóban hibás, rossz érvekkel találkozunk. Ám a hétköznapi intuícióink időnként csalnak.
 - Ezért van szükség érveléstechnikára-logikára, hogy megbízható módszer alapján, megalapozottan tudjuk az érveket értékelni, és eldönteni melyik jó és melyik nem.

<p>Érvelések elemzése Milyen kérdésre keres Választ?</p>	<p>Mi az igazság? Mi a helyes álláspont? Mi a jól védhető álláspont?</p>	<p>Mit tegyek, cselekedjek? Hogyan döntsek, válasszak?</p>
<p>Milyen cél alapján? / Mit tekint az érvelések funkciójának?</p>	<p>igazolás</p>	<p>attitűdváltozás (intenzitásváltoztatás, létrehozás, megváltoztatás +/-)</p>
<p>Milyen területek foglalkoznak ezzel a szemponttal?</p>	<p>logika és informális ill. egyéb argumentációelméletek</p>	<p>logika ill retorika, marketing, meggyőzéspszichológia</p>
<p>Az érveléseket milyen szempontból vizsgálják?</p>	<p>erősség / érvényesség (helytállóság)</p>	<p>hatásosság</p>
	<p>normatív, kontextusfüggetlen</p>	<p>általában deskriptív, kontextusfüggő</p>

Mikor jó egy érv?

- Többféle értelemben beszélhetünk arról, hogy egy érv jó.
1. **Hatásos:** Vagyis akkor jó egy érv, ha *meggyőz* bennünket az adott álláspont igazságáról, ha sikerül *rávennie* minket arra, hogy elfogadjuk az adott állítást.
 2. **Erős:** Ha további állítások *megalapozzák*, megfelelően *megindokolják* a védeni kívánt álláspontot. Vagyis ha ezekből a további állításokból tényleg jogosan lehet a védeni kívánt álláspontra *következtetni*.

-
- Az érv hatásossága **függ** attól, hogy kiket akarunk meggyőzni. A hatásosságról mindig **csak egy adott célközönség** tekintetében beszélhetünk.
 - Ugyanaz az érv lehet, hogy hatástalan egy tudományos vitában, de meggyőzheti a laikusokat.
 - (Pl. amikor a „parapszichológus” az örökmozgó létezését bizonygatja különböző közönség előtt)
 - Egy **érvelés hatásossága** azt jelenti, hogy milyen eredménye van egy adott érvelésnek a **célközegben**.
 - Ezzel szemben az érv **erőssége nem függ attól**, ki kit próbál meggyőzni. Csak attól, hogy a **premisszák megalapozzák-e** a konklúziót.

Toulmin séma

Adat



Állítás

Biztosíték

Petersen **katolikus**, mert **svéd**. **A svédek pedig katolikusok.**

Toulmin séma



-
- A **racionális vitában** csak az érvek **erőssége** számít. De egy **törvényszéki tárgyalás** típusú vitában inkább a hatásosság.
 - Az **érvek erősségét** a **logikai** ismereteink segítségével tudjuk eldönteni.
 - **Érvelési hiba: Gyenge érvet erősnek feltüntetni** (a győzelem érdekében).

-
- Azonban a meggyőzés és az erős érvelés nem zárja ki egymást!
 - A legjobb kombináció: a saját álláspontunk **erős**, de ugyanakkor **leghatásosabb** képviselése egy vitában (optimális eset, erre kell törekedni).
 - Az érveléstechnika kurzuson fejleszteni fogjuk az *érvelési, és vitakészséget*, valamint eszközöket tanulunk az *érvek elemzéséhez és az érvelési hibák felfedezéséhez*.

Az érvelés elemei

Állítások fajtái

- **Állítás:** Egy értelmes kijelentő mondat, amely *információt közöl a világról*. Az állítás vagy *igaz*, vagy *hamis*, és nem lehet egyszerre igaz és hamis.

Kétféle értelemben lehet állítani:

- **Tényállítások:** elvileg egyértelműen eldönthető módon igaz vagy hamis
 - „ $2+2=4$ ”; „Párizs Franciaország fővárosa.” „Gábor tegnap cápauszonyt vacsorázott.”
 - (Nem biztos, hogy el is *tudjuk* dönteni: „Minden természetes szám felírható két prímszám összegeként.”; „A valaha létezett legnagyobb földi hegy magassága meghaladta a 12 km-t.”)
- **Értékállítások:** egy közösség számára elfogadható vagy elfogadhatatlan
 - „Az anyagyilkosság rossz dolog.”; „A háború hasznosabb, mint a béke.” „x-nek ezek után le kéne mondania.”
- Mindkettő szerepelhet premisszaként és konklúzióként is (alátámasztó vagy alátámasztandó)

Az érvelés elemei

- Az **érvelés** során információkat, tényeket sorolunk fel valami ellen, vagy valami mellett.
- Van egy állítás, amiről dönteni szeretnénk, és vannak indokok, bizonyítékok az állítás mellett és ellen.
- *Amit* alá akarunk támasztani: **konklúzió**
 - Az az állítás, aminek igazságáról az érvelő *meg akar győzni*, az az állítás, ami az érvelés többi állításából *következik*.
- *Amikkel* alá akarjuk támasztani: **premisszák**
 - Azok az állítások, amelyek alátámasztják, megalapozzák, megindokolják a konklúziót.
 - A premisszák bizonyítékokat, indokokat adnak a konklúzió elfogadásához, illetve a premisszákból következtetünk a konklúzióra.

-
- *Amit* alá akarunk támasztani: **konklúzió**
 - Mindig *egy* van? Nem, de általában: ha több állítást is alátámasztunk, akkor azok vagy egymás alá vannak rendelve (részkonklúziók + főkonklúzió), vagy több érvelés jelenik meg párhuzamosan
 - *Amikkel* alá akarjuk támasztani: **premisszák**
 - Akármennyi lehet – amik valóban a konklúzió alátámasztására szolgálnak. Adott szöveg tartalmazhat irreleváns állításokat („kitérő” rész retorikában + páthosz, éthosz), de ezek nem számítanak premisszának

Példa

- *„Nyilvánvaló, hogy az eutanázia nem megengedhető, hiszen ebben az esetben az orvos a beteg öngyilkosságában segít. Márpedig öngyilkosságban segíteni valakit tulajdonképpen az emberölés egy formája. Az emberölés pedig semmilyen formában nem engedélyezhető.”*
 - Mit akar bizonyítani a szöveg? (Miről akar meggyőzni?) Vagyis: **mi a konklúzió?**
 - Az érvelő mivel akarja megalapozni az álláspontját? Milyen indokokat hoz fel a konklúzió mellett? Vagyis: **mik a premisszák?**

Érvelések rekonstrukciója

- 1. Mik a releváns kijelentések? (És mik nem azok?)
 - a) Konklúzió: ahhoz, hogy tudjuk, mivel támasztunk alá, először tudni kell, hogy mit: az ez érvelés centruma
 - b) Premisszák
- 2. Hogyan viszonyulnak ezek egymáshoz
 - mi az érvelés szerkezete?

Hogyan találjuk meg a konklúziót?

- Mit akar bizonyítani az érvelő? Mi következik az elmondottakból? Miről akar meggyőzni minket?

A konklúzió azonosítása

- **Formai elemek** segítik:
 - A formai elemek közé tartozik az érvelő írás vagy előadás **címe** és **alcíme**, továbbá az írást bevezető ún. **szövegfej** (*lead*, *Kopf*), illetve tudományos írásművek esetén az **absztrakt**. A cím és alcím (rendszerint csak együtt), ha mégoly vázlatosan is, de valamiképpen a konklúzió jelzésére szolgálnak.
- **Tartalmi elemek** segítik:
 - Tartalmi, kifejezésbeli eszközök is: ezek az úgynevezett **konklúziójelzők**

Konklúziójelzők 1.

- tehát
- eszerint
- következésképpen
- mindent összevetve
- a korábbiak folyamán
- ennek megfelelően
- azt kapjuk, hogy
- a fentiekből kifolyólag
- ezért
- egyszerűen
- így
- ekként
- ebből adódik
- ilyenformán
- mindezek után világos,
- innen adódik,
- arra jutunk, hogy
- tehát, vagyis, azaz, így aztán,
- következésképpen
- az előbbiek alapján látható
- végeredményben
- ezért aztán,
- összességében stb.

Konklúziójelzők 2.

- Állítom / megállapítom, hogy...
- Tagadom / visszautasítom, hogy...
- Cáfolni kívánom, hogy...
- A továbbiakban bizonyítani kívánom / meg kívánom mutatni, hogy...
- Az alábbi érveket hozom fel amellet, hogy...
- Amellet érvelek, hogy...
- Álláspontom az, hogy...
- Azt a konklúziót vonhatjuk le, hogy...
- Arra a következtetésre jutunk / juthatunk, hogy...

Példa-Konklúzió

- **Nyilvánvaló, hogy** az eutanázia nem megengedhető, hiszen ebben az esetben az orvos a beteg öngyilkosságában segítkezik. Márpedig öngyilkosságban segíteni valakit tulajdonképpen az emberölés egy formája. Az emberölés pedig semmilyen formában nem engedélyezhető.
 - **Konklúziójelző:** nyilvánvaló, hogy
 - **Konklúzió:** Az eutanázia nem engedhető meg.

Konklúziók megtalálása

- Lehet a szöveg elején, közepén, végén vagy sehol.
- A konklúzió kimondottság, világos megfogalmazottság tekintetében két fajta lehet: *explicit* (kimondott) vagy *implicit* (hallgatólagos, rejtett, kimondatlan) konklúzió.
 - Míg az előbbit megtaláljuk a szövegben, kimondva vagy leírva, addig az utóbbit az érvelés csak sejteti, mint olyasmit, ami az elmondottakból vagy leírtakból következik.

Implicit Konklúzió

Nem mindig mondunk ki valamit (sugallunk)

- Hasznos: tömörebb a szöveg
- Felhasználható: általában implicit konklúziónál kevésbé vagyunk kritikusak (mint ha ugyanazt kimondva halljuk)
 - Kognitív erőforrásainkat leköti az implicit elemek rekonstruálása, csökkent kapacitással tudjuk csak kritikusan megvizsgálni.
 - Emiatt attitűdjeinknek megfelelő de kognitívan problematikus üzenetek átadásánál gyakori technika
 - Emiatt manipulatív lehet: hiszen kimondat velünk konklúziókat (amelyekkel nem is értünk feltétlen egyet) és úgy járulhat az attitűd-váltáshoz, hogy nem vagyunk tisztában ezzel a meggyőzési szándékkal.
- Immunizál: mivel nincs kimondva, így nem számon kérhető (sajtóperek, ígéretetek, fenyegetések stb.) a klasszikus nyelvfelfogásban (pragmatikai alapon IGEN!)

Vezető kérdések

- A konklúzió felismerését segíthetik ezen kívül bizonyos vezető kérdések, amelyek irányítják a figyelmünket. Jól használhatók az explicit, kimondott konklúzió azonosításához is, de különösen fontosak az érvelés kimondatlan, implicit konklúziójának azonosításához. Ilyen vezető kérdések lehetnek az alábbiak:
 - Miről akar meggyőzni a szerző?
 - Mit bizonyít a szöveg?
 - Mi a végkövetkeztetés?
 - Mi következik az elmondottakból?
 - Mi a szerző tétele, állítása?

A premisszák megtalálása

- Milyen állítások hivatottak alátámasztani a konklúziót? Milyen indokok vannak a tétel mellett? Mi bizonyítja az állítást?
- Nem minden premissza, ami nem konklúzió (kitérés stb.): ezek a rekonstrukcióban eltűnnek

Premisszajelzők

- minthogy
 - figyelembe véve, hogy
 - abból kiindulva, hogy
 - annak alapján, hogy
 - arra támaszkodva, hogy
 - azon az alapon, hogy
 - mert
 - amennyiben
 - látva, hogy
 - annak következtében, hogy
 - alapul véve, hogy
 - elfogadva, hogy
 - abból kifolyólag, hogy
 - mivel
 - amiatt, hogy
 - adva, hogy
 - azáltal, hogy
 - belátva, hogy
 - annak folyamányaként, hogy
 - Elfogadom / megadom /megengedem /elismerem, hogy...
 - Az alábbi érveket hozom fel / az alábbi érvek szólnak / álláspontom mellett: elsőként... másodikként,...harmadikként az, hogy...
-

Példa- premisszák

- Nyilvánvaló, hogy az eutanázia nem megengedhető, **hiszen** ebben az esetben **az orvos a beteg öngyilkosságában segít**. **Márpedig** öngyilkosságban segíteni valakit tulajdonképpen az emberölés egy formája. **Az emberölés pedig semmilyen formában nem engedélyezhető.**
- **Premiszajelzők:** hiszen, márpedig
- **P1:** Az eutanázia esetén az orvos a beteg öngyilkosságában segít.
- P2: Az öngyilkosságban segítség emberölés.
- P3: Az emberölés semmilyen formában nem engedhető meg.

Vezető kérdések

- Mely állítások hivatottak alátámasztani a konklúziót?
- Milyen érvek szólnak a tétel mellett?
- Mi bizonyítja az állítást?
- Miért kellene elfogadnunk a szerző véleményét?
- Milyen indokai vannak a szerzőnek?
- Miből következik a konklúzió?
- Milyen adatokat, tényeket, érveket sorakoztat fel a szerző a konklúzió alátámasztása érdekében?
- Milyen fontos kimondatlan állításokon, előfeltevéseken nyugszik az érvelés?

Hogyan támadható egy érv?

támadási pont

bizonyítási kényszer

sikeres támadás eredménye

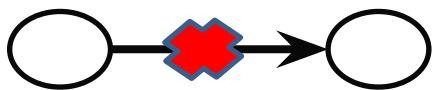
premissza



elég kétségbe vonni (nincs bizonyításkényszer)

az álláspontot nem sikerült megvédeni

következtetés



támadásához érv kell (van bizonyításkényszer)

az álláspontot nem sikerült megvédeni

konklúzió

(álláspont)



támadásához érv kell (van bizonyításkényszer)

sem az álláspontot sem, tagadását nem sikerült megvédeni

Az érvelés rekonstrukciója

- Az elemzett szövegeket a rekonstrukcióban többnyire *átfogalmazzuk, rövidítjük, egyszerűsítjük*, adott esetben *kiegészítjük*:
- Nyilvánvaló, hogy **eutanázia nem megengedhető**, hiszen ebben az esetben az orvos a beteg öngyilkosságában segít. Márpedig öngyilkosságban segíteni valakit tulajdonképpen az emberölés egy formája. Az emberölés pedig semmilyen formában nem engedélyezhető.
- P1: *Az eutanázia esetén az orvos a beteg öngyilkosságában segít.*
- P2: *Az öngyilkosságban segítség emberölés.*
- P3: *Az emberölés semmilyen formában nem engedhető meg.*
- K: *Az eutanázia nem megengedhető.*

Ahol nincsenek érvelések

- Egy szöveg érvelést tartalmaz, ha bizonyítani, indokolni akar valamit.
- Azonban nemcsak mellékes megjegyzések vegyülnek az érvelésekbe, hanem vannak olyan szövegek, amelyekben egyáltalán nincsenek érvelések.
- Rossz szöveg esetén a szerző bizonyítani akar valamit, anélkül, hogy indokokat szolgáltatna (tipikusan ilyenek a rossz publicisztikák)
- Azonban lehet, hogy a szöveg eleve nem is akar semmit sem bizonyítani.
 - Ilyen nem érvelő szövegek a: *leírások, elbeszélések, kifejtő szövegek, illusztrációk, magyarázatok, tanácsok, figyelmeztetések, véleménynyilvánítások* stb.

Ahol nincsenek érvelések

- Az alábbi *kifejtő szövegrész* nem bizonyít semmit, nem érvel, hanem *értelmezi és bemutatja* az indukció fogalmát:
- „*A természettudományban indukciónak mondják azt az ismeretszerzési módszert, amely sok-sok egyes jelenség megfigyeléséből igyekszik nagyobb területen érvényes törvényeket fölismerni. Az ismeretszerzésnek ez a módja a matematikában sem idegen, bár önmagában sohasem vezet lezárt matematikai ismerethez (tételhez), csupán sejtéshez.*”

Ahol nincsenek érvelések

Ha használt autót veszel, számos dologra kell odafigyelned. A tesztvezetésen nézd meg hogyan reagál az autó a gyorsításra, lassításra, milyen az úttartása. Érdeemes megnézni, milyenek a biztonsági berendezések: ABS, légszák. Kérdezd meg, hányszor volt szervizben az autó, és ha lehet, ellenőrizd az akkumulátort is. (javaslat)

Hiszünk abban, hogy vállalatunk olyan termékeket fejleszt, és értékesít, amiket az ügyfelek szeretnek. Cégünknek jobb termékeket kell ajánlania a versenytársainknál. Jó úton haladunk. (véleménynyilvánítás)

Deduktív és Induktív érvek

Következtetések két csoportja

- Különböző állítások különböző erősségű indoklást igényelnek.
- Annak bizonyítása, hogy a *foci vb-t a német válogatott fogja megnyerni*, egészen másféle megalapozást kíván, mint például *egy matematikai tétel* bizonyítása.
- Ennek alapján az érvek, következtetések két nagy csoportját említhetjük meg aszerint, hogy a konklúzió mennyire van megalapozva a premisszák által.
- A logika eltérő mércéket kínál az eltérő típusú érvek „jóságának” megítéléséhez.

Deduktív és induktív érvek

P1. Minden magyar adócsaló.

P2. István magyar.

K: István adócsaló.

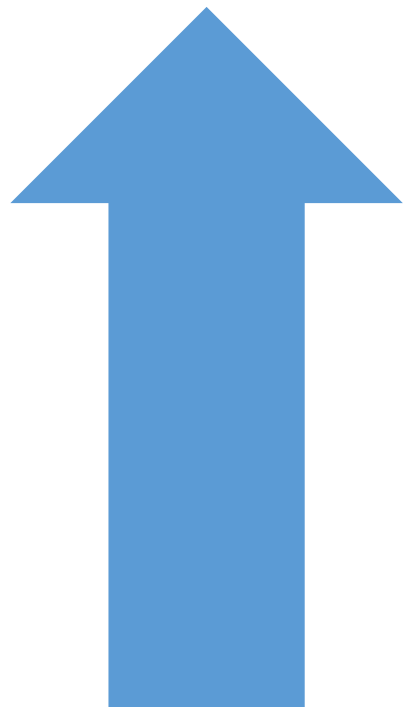
P1. A magyarok többsége adócsaló.

P2. István magyar.

K: István adócsaló.

Mi a különbség a két érvelés között? Jók-e ezek a következtetések?

Szabály | Elv



Egyedi eset

INDUKTÍV
KÖVETKEZTETÉS

Szabály | Elv



Egyedi eset

DEDUKTÍV
KÖVETKEZTETÉS

· **1. Minden magyar adócsaló.**

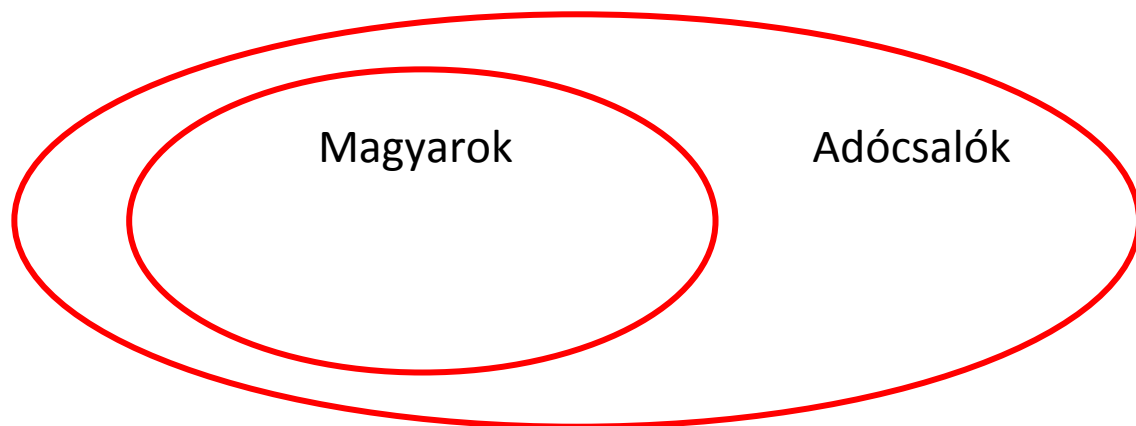
2. István magyar.

K: István adócsaló.

· Ebben az érvtben a premisszák és a konklúzió között a lehető legszorosabb kapcsolat van: a premisszák ***minden kétséget kizáróan bizonyítani hivatottak a konklúziót.***

· Az érvelő a konklúziót a premisszák alapján teljes bizonyossággal állítja.

· Az ilyen érveket **deduktív** érveknek nevezzük.



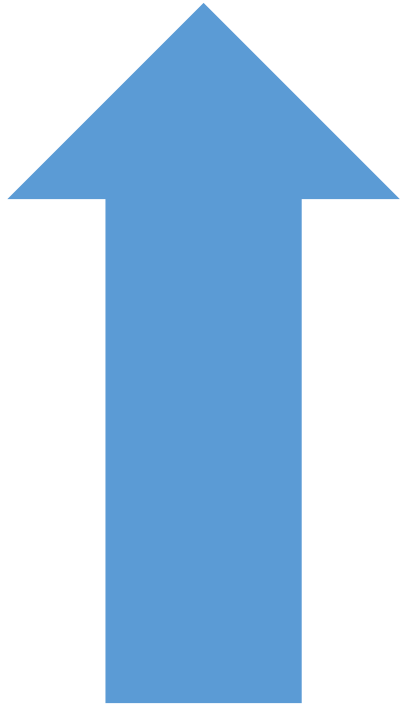
Szabály | Elv



Egyedi eset

**DEDUKTÍV
KÖVETKEZTETÉS**

Szabály | Elv



Egyedi eset

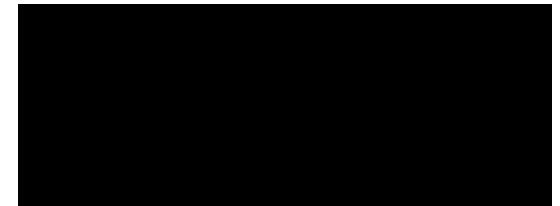
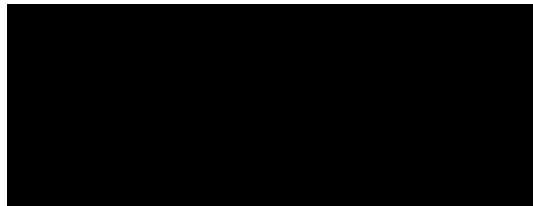
INDUKTÍV
KÖVETKEZTETÉS

P1. A magyarok többsége adócsaló.

P2. István magyar.

K: István adócsaló.

- Itt a premisszák és a konklúzió között nincs olyan szoros kapcsolat, mint az előző esetben.
- A premisszák igazsága csupán valószínűvé teszi a konklúzió igazságát, de **nem garantálja** azt.
- A konklúzió csak **valószínűleg** következik a premisszákból.
- Az ilyen érveket **induktív** érveknek nevezzük



Az érvelés értékelése - Kritika

1. **Internális kritika.** Az internális kritika esetében az érvelő által eleve elfogadott premisszák segítségével kritizáljuk az általa elfogadott érvelést.
2. **Externális kritika.** Az externális kritika esetében külső, a másik fél által addig fel nem használt információ alapján kritizáljuk a vitapartner érvelését, illetve az elemzett szövegben található érvelést.

Internális kritika

P1 A magyarok harmada adócsaló.

P2 Gábor magyar.

K Gábor adócsaló.

- **Az internális kritika** esetében **nem a premisszákat** vitatjuk, hanem azt, hogy a **premisszák nem alapozzák meg**, nem vonják maguk után a konklúziót.
- Ez a legerősebb kritika, de viszonylag ritkán fordul elő.
- **Internális kritika -> Logika eszköztárával**

Externális kritika

P1 A magyarok döntő többsége adócsaló.

P2 Gábor magyar.

K Gábor adócsaló.

- Az **externális kritika** esetében a **premisszákat vitatjuk**. Új – a másik fél által nem ismert, még el nem fogadott – információk alapján kritizáljuk az érvelést.
- **Externális kritika → premisszák vitatása, új tényekre hivatkozás**